

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

SAK kannattaa esityksen tavoitteita työnhakijan palveluprosessin muuttamisesta asiakaslähtoisemmäksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi. Erytisen myönteistä on, että palvelu perustuisi jatkossa enemmän asiakkaan henkilökohtaiseen palvelutarpeeseen.

Samalla SAK ei näe palveluprosessin uudistamista työtarjousten velvoittavuuden lisäämisen osalta tarpeellisenä tai olennaisena tekijänä työllisyyden edistämisessä. Pelkkä velvoittavuuden lisääminen työttömyysturvan menettämisen uhalla ja ilman työntekijän motivoituneisuutta, ei vahvista työllisyyttä toivotulla tavalla. Erytisen hankalaksi ja sekavaksi palveluprosessista tekevät rinnakkaiset prosessit, joka tarkoittaa, että työtarjousten mukaisella työhaulla ei voisi täyttää osana asiakaspalveluprosessia asetettua työnhakuvelvollisuutta.

Palveluprosessissa on huomioitava, että työllisyyspalveluiden resursseja on jaettava asiakastarpeiden mukaan, varmistaen, että heikommassa asemassa olevat vaikeasti työllistyvät saavat enemmän yksilöllistä palvelua ja tukea. Palveluiden välisen yhteistyön vahvistamiseen on panostettava. Erytisesti sosiaali-, kuntoutus- ja koulutuspalveluiden kanssa tehtävää yhteistyötä on syytä tehostaa.

Työvoimaviranomaiselle ehdotetaan oikeutta käyttää tulorekisterin tietoja palvelutarpeen arviointiin. Esityksen tarkoituksena on perustellusti parantaa palveluiden kohdentamista työttömille.

Työllistymistodennäköisyyden perusteella tarjottavien palveluiden lähtökohtana ei kuitenkaan voida käyttää pelkästään laskennallisia tietoja, vaan huomioitava työttömän kokonaistilanne.

SAK katsoo, että työnhakijan on päästävä työkykypainotteiseen terveystarkastukseen tarvittaessa heti työnhaun alkaessa, ja viimeistään 6 kk:n kuluttua. Työkyvyn tukemiseksi tarvittavien sote- tai kuntoutuspalvelujen tulisi järjestyä viivytyksettä.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

SAK kannattaa lähtökohtaisesti alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämistä kymmeneen arkipäivään. Viiden päivän määräaika on osoittautunut työvoimaviranomaisille liian lyhyeksi ajaksi ja saattaa vaikuttaa haastattelun laatuun negatiivisesti. Kymmenen päivän määräaika antaa paremman mahdollisuuden palveluprosessin toteuttamiseen.

Eryisesti vaikeasti työllistyvien osalta alkuhaastattelun määräajan pidentäminen saattaa mahdollistaa paremman palvelujen kohdentamisen ja yksilöllisemmän arvioinnin. On kuitenkin tärkeää, että palvelua tarvitsevat työnhakijat saavat sitä mahdollisimman nopeasti työttömyyden alussa.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

SAK pitää tärkeänä, että täydentävät työnhakukeskustelut perustuvat asiakkaiden aitoon palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arvioinnin tulee olla jatkuvaa eikä perustua pelkästään alkuhaastatteluun. Haasteena tulee olemaan, miten varmistetaan tarvittavat resurssit ja osaaminen.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

SAK vastustaa työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuskäytännöstä luopumista. Muistutuksesta luopuminen johtaisi tilanteeseen, jossa työtön ei saa viestiä ja näin varoitusta siitä, että on toiminut väärin, ja seuraavasta laiminlyönnistä voisi seurata karenssi. Muistutus otettiin käyttöön pohjoismaisen työvoimapalvelumallin rakentamisen yhteydessä työttömyysturvan karenssijärjestelmän ensimmäiseksi vaiheeksi varoituksena, ettei erityisesti unohdukset tai erehdykset johtaisi heti työttömyysturvan menetyksiin. Muistutuksella on tärkeä rooli työttömälle, jotta hän tietää toimineensa moitittavasti, mikä saattaa ennaltaehkäistä virheitä myös jatkossa. Kirjallisista muistutuksista ei siis tule luopua. On myös otettava huomioon, että muistutus on eri asia kuin ennakkoinfo – muistutus on osa karenssijärjestelmää.

Muistutuksesta luopuminen saattaa heikentää erityisesti heikommassa asemassa olevien työnhakijoiden asemaa, kuten vammaisten, pitkäaikaistyöttömien, osatyökykyisten,

maahanmuuttajien ja nuorten, joille asiointi viranomaisten kanssa voi muutenkin olla haasteellista. Heillä on riski menettää tarpeettomasti toimeentuloaan ilman, että heillä olisi varsinaista aikomusta jättäytyä palveluiden ulkopuolelle. TE-asiiantuntijat ovat myös arvioineet, että kirjallinen muistutus on työnhakijoiden näkökulmasta selkeä tapa varmistaa, että työnhakija on tietoinen velvollisuuksistaan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työhaun voimassaolon päättyisi toistuvuuden sijaan heti, mikäli työnhakija jättäisi asioimatta työvoimaviranomaisten kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. SAK toteaa työnhakijoiden ja työvoimaviranomaisten kohtaamisen ja yhteisen palvelutarpeen arvioimisen olevan tärkeää. Kuten muissakin moitittavissa menettelyissä, asioimatta jättämisessä voi olla kyse myös väärinymmärryksistä sekä erehdyksistä. Näin ollen työhaun voimassaolon katkeaminen heti saattaa johtaa epäoikeudenmukaiseen toimeentulon katkeamiseen eikä SAK kannata muutosta.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

SAK korostaa, että työllistymissuunnitelmien sisältöjen tulee aina olla joustavia ja asiakaslähtöisiä sekä toimia aidosti työnhakijan tukena. Erityisesti vaikeasti työllistyvien osalta on varmistettava, että suunnitelma tukee työttömän yksilöllistä polkua työelämäänsä. Työllistymissuunnitelmassa on tärkeää, että sen sisältö on räätälöity asiakkaan tarpeiden ja tilanteen mukaan.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

SAK muistuttaa, että aivan kuten työllistymissuunnitelmien, myös asiakastapaamisten sisältöjen tulee olla joustavia ja asiakaslähtöisiä, ja niiden on aidosti tuettava työnhakijaa.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

-

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Esityksen tavoitteena on huomioida vaikeasti työllistyvien tarpeet alennetun työnhakuvelvollisuuden kautta. Tämä on sinänsä hyvä, mutta kaipaa tarkennuksia siitä, miten vaikeasti työllistyviä tuetaan ja mitä räätälöityjä palveluja heille tarjotaan. Muutoin on riski, että osa heikommassa asemassa olevista työttömistä työnhakijoista ei saa riittävää tukea ja putoaa systeemin ulkopuolelle.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Työnhakuvelvollisuuden sääntelyn yksinkertaistaminen parantaa sääntelyn selkeyttä ja johdonmukaisuutta. Kuitenkin heikommassa asemassa olevien ryhmien, kuten osatyökykyisten tai pitkäaikaistyöttömien, tilanne voi olla monimutkainen ja poikkeava. On tilanteita, joissa täysimääräinen työnhaku ei ole mahdollista, ja poikkeukset ovat olleet siksi olennaisia. Siksi joustava lähestyminen ja yksilöllinen harkinta tulee säilyttää.

4. Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

SAK pitää täysin kohtuuttomana, että osa-aikaisessa työssä oleville asetettaisiin nykyisen alennetun työnhakuvelvollisuuden sijaan täysin samanlaisen työnhakuvelvollisuus kuin kokonaan työttömille työnhakijoille. Neljän kokoaikaisen työpaikan hakeminen joka kuukausi voi olla osa-aikatyöntekijöille mahdotonta.

Erityisesti palvelualoilla on tarjolla pääsääntöisesti vain osa-aikatyötä, ja nykyisessä työmarkkinatilanteessa on todellakin haasteellista työllistyä kokoaikaisesti. Palvelualoilla työntekijät päivystävät lisätunteja kuukaudesta toiseen. Työaikalain mukaan osa-aikainen työntekijä voi antaa työsopimuksessaan kertakaikkisen suostumuksen lisätyöhön. Tämä suostumus velvoittaa työntekijän ottamaan vastaan työsopimuksessa sovitun säännöllisen työajan ylittävää työtä. Lisätyö on yleensä ennakoimatonta ja lyhytkestoista, ja siitä ilmoitetaan työntekijälle lyhyellä varoitusajalla. Tämän vuoksi työntekijän on käytännössä mahdotonta ottaa vastaan lisää työtä toiselta työnantajalta

Palvelualan työn teettäminen osa-aikaisesti ei muutu vain työntekijöiden tilannetta kiristämällä lisävelvoitteilla ja sosiaaliturvaa leikkaamalla. SAK ei kannata täyden työnhakuvelvoitteen asettamista osa-aikatyötä tekeville.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työvoimaviranomaisen työnhakijalle lähetettävien velvoittavien työtarjousten lisäämistä jo heti työttömyyden alusta alkaen. SAK ei näe velvoittavien työtarjousten lisäämistä tarpeellisenä tai olennaisena tekijänä työllisyyden edistämässä. Pelkkä velvoittavuuden lisääminen - ilman työntekijän motivoituneisuutta - ei vahvista työllisyyttä toivotulla tavalla. Viranomaisten työtarjoukset eivät aina vastaa työnhakijan osaamista, työkykyä ja muita edellytyksiä. Tämä voi johtaa turhiin, vain velvoitteen täyttämiseksi tehtäviin hakemuksiin.

Työtarjouksia tulisi tehdä nykyistä enemmän, ilman työttömyysturvan saamiseen liittyvää velvoitteiden lisäämistä, tarjoamalla tukea omaehtoiseen työnhakuun. SAK näkee, että työnhakija itse tuntee parhaiten oman osaamisensa, työkokemuksen sekä kiinnostuksen kohteensa ja siksi on järkevää, että työnhaku perustuu työnhakijan omiin valintoihin. Työnhakija osaa parhaiten itse arvioida, mikä työ vastaa hänen osaamistaan ja työkykyään. Velvoittavuuden lisääminen tulee vain lisäämään byrokratiaa ja hallinnollista taakkaa.

Erittymisen ongelmalliseksi työtarjousten velvoittavuudesta tekee tämänhetkinen työmarkkinatilanne, jossa avoimia työpaikkoja on yhä vähemmän ja työnhakijoita on huomattavasti enemmän kuin avoimia olevia paikkoja.

Velvoittavien työtarjousten tekeminen on ongelmallista myös työnantajien kannalta. Velvoittavat työtarjoukset johtavat helposti siihen, että työnhakijat lähettävät työnantajille näennäisiä työhakemuksia, koska heidän on pakko hakea tarjottua paikkaa saadakseen työttömyysetuutta. Näin työtarjousten velvoittavuus lisää byrokratiaa ja hallinnollista taakkaa.

SAK ei näe tarkoituksenmukaisena eikä reiluna, että velvoittavan työtarjouksen perusteella haetulla työllä ei voi täyttää työnhakuvelvollisuutta. Tämä lisää myös eriarvoisuutta asiakkaiden välillä liittyen työtarjousten määrään. On käsittämätöntä, miksi työvoimaviranomaisen tekemä ns. työtarjous ei täytä työnhakuvelvollisuutta.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työtarjousten velvoittavuutta heti työnhaun alusta alkaen. On huomautettava, että viranomainen ei varsinaisesti ”tarjoa” työtä, vaan osoittaa työnhakijan hakemaan työtä. Siksi voisi olla perusteltua muuttaa tältä osin laissa käytettäviä termejä, jotta sekä työnhakijat että mahdollisesti myös työvoimaviranomaiset välttyisivät vääriltä tulkinnoilta.

Velvoittavien työtarjousten lisääminen myös osa-aikatyöntekijöille on ongelmallista, sillä osa-aikaisten työtunnit saattavat vaihdella paljonkin eikä mahdollisuuksia toisen osa-aikatyön tekemiseen voida arvioida vain työsopimukseen kirjattujen tuntien pohjalta. Työaikalain mukaan osa-aikainen työntekijä voi antaa työsopimuksessaan työnantajalle suostumuksen lisätyöhön, jolloin hänen on käytännössä mahdotonta ottaa vastaan lisää työtä toiselta työnantajalta. Työntekijän terveyteen ja työkykyyn liittyvät syyt voivat myös mahdollistaa vain osa-aikaisen työn.

SAK vastustaa sitä, että työtarjousten mukaisella työnhaulla ei voisi täyttää osana asiakaspalveluprosessia asetettua työnhakuvelvollisuutta. Rinnakkaiset prosessit eivät missään nimessä ole kannatettavia – ne aiheuttavat sekavuutta ja kuormittavat turhaan niin työnhakijoita kuin viranomaisia. Työtarjousten mukaisella työnhaulla pitäisi voida täyttää osan asiakaspalveluprosessia asetettua työnhakuvelvollisuutta, ei niin että ne tulee vielä työnhakuvelvoitteen lisäksi.

SAK esittää, että mikäli hallituksen esityksellä otetaan kaikesta huolimatta käyttöön työvoimaviranomaisten lähettämät velvoittavat työtarjoukset jo työttömyyden alussa, tulee tarjotun työpaikan hakeminen huomioida yhdeksi työnhakuvelvollisuuden täyttäväksi työpaikaksi.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

SAK:n mielestä työtarjojoihin ehdotetut muutokset eivät selkeytä sääntelyä vaan pikemminkin päinvastoin. Vaikeasti työllistyvät asiakkaat joutuvat omaehtoisen työnhakuvelvollisuuden lisäksi hakemaan ”tarjottuja” työpaikkoja ilman realistisia mahdollisuuksia työllistyä niihin. Pahimmillaan tämä johtaa karensseihin ja toimeentulovaikeuksiin. Työnantajat taas joutuvat turhaan käsittelemään hakemuksia, jotka on lähetetty pelkästään karenssien välttämiseksi.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

työnantajan kohtaamiseen, SAK kuitenkin katsoo, että asiakkaille ei tulisi asettaa varsinaista velvollisuutta julkaista ja laatia työnhakuprofiilia. Ensinnäkin pakollinen työnhakuprofiilin julkaiseminen saattaa olla ongelmallista heikommassa asemassa oleville työttömille työnhakijoille, joilla ei ole tarvittavaa osaamista, kielitaitoa, digitaalisia taitoja tai laitteita. Näille hakijoille pitää tarjota tukea ja ohjausta. On hyvä, että esityksessä huomioidaan myös se, ettei kaikilla työllisyyspalveluiden asiakkailla ole edellytyksiä työnhakuprofiilin luomiseksi ja hyödyntämiseksi ja että velvoite voidaan tällöin poistaa.

SAK ei lähtökohtaisesti kannata sitä, että työvoimaviranomaisille säädettäisiin uusi lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili, ellei työnhakija laadi sitä itse. Tämä johtuu siitä, että viranomaisilla on jo ennestään monia velvollisuuksia, ja uuden tehtävän lisääminen vain kasvattaisi heidän työtaakkaansa. Tämä voisi puolestaan heikentää asiakaspalvelun laatua ja saatavuutta, sillä viranomaiset joutuisivat käyttämään enemmän aikaa ja resursseja uuden tehtävän hoitamiseen.

SAK huomauttaa, että tietosuojaan liittyvät kysymykset eivät ole esityksessä riittävästi noteerattu, vaikka profiili sinänsä on anonyymi, henkilö voi olla vastentahtoisesti olla tunnistettavissa erityisesti pienellä paikkakunnalla. Olennaista onkin, miten työnhakijoiden henkilötietojen käsittely varmistetaan heidän oikeuksiaan kunnioittavaksi.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

-

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

SAK halua korostaa, ettei työttömyysturvan ehtoja tule ainakaan kytkeä profiilin laatimiseen ja käyttöön

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

-

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella

arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

SAK pitää uudistusta lähtökohtaisesti hyvänä. Hallituksen esityksessä edotetaan, että ammattikouluttamattoman alle 25-vuotiaan nuoren koulutukseen hakuvelvollisuuden täyttävien koulutuspaikkojen vaihtoehtoja laajennettaisiin. Hakuvelvollisuuden voisi osin täyttää myös ammatillisia valmiuksia antavilla muilla kuin tutkintoon johtavilla koulutuksilla.

Nuoret työnhakijat, joilla on vamma tai sairaus, voisivat täyttää hakuvelvollisuuden hakeutumalla myös työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen. SAK kannattaa esitystä, sillä näin pystyttäisiin mahdollisesti ottamaan paremmin huomioon myös ne nuoret, joiden opintopolku voi terveydellisistä syistä olla erilainen.

Työllistymissuunnitelmassa voitaisiin sopia nuorten osalta myös hakeutumisesta muihin kuin tutkintotavoitteiseen koulutukseen mm. kokoaikaisiin opintoihin kansanopistoissa sekä liikunnan koulutuskeskuksissa. Lisäksi voitaisiin sopia myös ammatillisen perustutkinnon osan suorittamisesta. Esitykset ovat SAK:n näkemysten mukaan myös tältä osin kannatettavia ja voivat parhaimmillaan edistää nuorten kouluttautumista ja työllistymistä.

Hallituksen esityksessä mainittu poikkeava opiskelupaikkojen hakemisen tarkasteluajankohta 1.9.–31.8. jää hieman epäselväksi. SAK toteaa, että nuorten koulutukseen hakeutumisen velvollisuuden tarkastelussa tulisi keskittyä työttömyyden jälkeiseen aikaan. Kuinka kannustetaan työttömäksi jääviä nuoria parhaalla mahdollisella tavalla tarkoituksenmukaiseen koulutukseen. Nyt koulutukseen hakeutumista tarkastellaan jälkikäteen ja tulkinta esim. osa-aikatyössä, armeijassa tai perhevapailloiden nuorten kohdalla on erittäin tiukka. Ongelmat konkretisoituvat erityisesti työmarkkinoille kiinnittyneiden ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saavien nuorten osalta. Tämä johtaa nuorten työssäolovelvoitteisiin sekä toimeentulotuen kasvuun. SAK toteaa, että hallituksen esitykseen tulisi lisätä työttömyysturvaseuraamusten lukumäärät hakuvelvollisuuden laiminlyöntitapauksissa.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

on edellisissä kappaleissa todennut, ettei ylipäättäen kannata työttömyysturvan saamiseen liittyvien velvoittavien työtarjousten lisäämistä. Työttömän on jo haettava työhakuvelvoitteen mukainen määrä työpaikkoja kuukausittain. Jos työtön hakee esimerkiksi neljän työpaikan sijaan kolmea työpaikkaa, tämä lasketaan yhdeksi laiminlyönniksi karenseihin. Mikäli työtön ei samaan aikaan hakisi työtarjouksessa esitettyä työpaikkaa, olisi esityksen mukaan kyseessä erillinen moittiva menettely työttömyysturvan karensisjärjestelmässä. Tämä siksi, ettei tarjotun työpaikan hakemista huomioitaisi yhdeksi työnhakuvelvoitteen täyttäväksi työpaikaksi. On siis kohtuutonta, että yhden kuukauden aikana voisi saada peräti kaksi karensia.

SAK pitää myös kohtuuttomana, että työnhaun voimassaolo päättyisi toistuvuuden sijaan heti, jos asiakas ei saapuisi alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun. Työnhaun katkeaminen tarkoittaa työttömyysturvan katkeamista heti. SAK painottaa edelleen, että kuten muissakin moitittavissa menettelyissä, asioimatta jättämisessä voi olla kyse myös väärinymmärryksistä sekä erehdyksistä. SAK on huolissaan siitä, että työttömät saavat usein tiedon työnhaun ja näin työttömyysturvan katkeamisesta vasta viiveellä, mikä voi johtaa pitkäänkin jatkuvaan epäoikeudenmukaiseen toimeentulon menetykseen ja takaisinperintöihin. Vasta toistuvassa menettelyssä on usein kyse todellisesta moitittavasta menettelystä tai työttömän välinpitämättömyydestä eikä SAK kannata työnhaun katkaisemista heti.

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Esityksen työllisyysvaikutusten arviointi on monimutkaista, ja vaikutuksia työllisyyden edistämiseen ei varmaankaan yksiselitteisiä pystytä todentamaan. Lähtökohtaisesti arvioimme esityksen varsinaiset työllisyysvaikutukset vähäisiksi.

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

Työnhakuvelvoitteiden tiukennukset sekä työttömyysturvan saamisen ehtojen kiristäminen lisäävät toimeentulotuen tarvetta ja byrokratiaa. Toimeentulotuen kasvu lisää myös kuntien taloudellista taakkaa.

HE-luonnoksessa työkykyongelmien huomiointi on vähäistä. Työttömyyden alkaessa noin 20-30 %:lla asiakkaista on työkykyongelmia, ja puolen vuoden työttömyyden jälkeen osuus nousee noin 50 %:iin. Työkykyongelmat tulisi tunnistaa varhaisessa vaiheessa ja ohjata asiakkaat oikea-aikaisiin palveluihin yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Työkykyongelmia omaaville työnhakijoille tulisi taata oikeus työkykypainotteiseen terveystarkastukseen, mutta tällä hetkellä vain noin 1 % työnhakijoista pääsee tarkastukseen.

HE-luonnoksen pykälässä 28 säädetään työnhaun päättymisestä, jos asiakas ei esitä määräajassa selvitystä työkyvystään. Tämä vaatimus on kohtuuton julkisten sote-palvelujen jonojen ja asiakasmaksujen korotusten vuoksi. Työvoimaviranomaisten tulisi järjestää maksutta tarvittavat palvelut määräajan puitteissa.

Pykälässä 33 tulisi huomioida työkykytekijät ja ohjata työnhakijat tutkimuksiin ja arviointeihin. Työkykyongelmat vaativat riittävää perehtyneisyyttä ja aikaa työvoimapalveluissa. Virkailijoita tulisi kouluttaa näiden kysymysten huomiointiin ja palvelutarpeiden arviointiin.

Työkykyongelmat tulee huomioida myös osa-aikaisten työnhakijoiden työnhakuvelvoitteessa. Osa-aikaisuuden taustalla saattaa olla terveyteen ja työkykyyn liittyvät syyt. Olisi kohtuutonta edellyttää näiltä työnhakijoilta kokoaikatyön hakemista.

HE-luonnoksen kohta julkisesta työnhakuprofiilista tulee poistaa, koska terveydentila ja siihen liittyvät tiedot ovat yksityisyyden suojan piirissä.

HE-luonnoksessa tulisi varmistaa, että työkyvyttömät työnhakijat ohjataan oikean etuuslajin piiriin, kuten sairauspäivärahaetuudelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle. Työvoimapalveluissa tulisi tunnistaa myös kuntoutusrahaan oikeutetut työnhakijat ja ohjata heidät oikeisiin palveluihin ja etuuksiin.

Vanhala Laura
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry